

MARIESTAD

Jäv enligt kommunallagen

Administrativa enheten
Mariestad 2019-08-16

Innehållsförteckning

Kommunstyrelsen och övriga nämnder	3
6 kap 28 § kommunallagen	3
Sakägar-, intresse-, och släktskapsjäv	3
Ställföreträdarjäv	4
Tillsynsjäv	4
Ombudsjäv	4
Delikatessjäv	4
6 kap 29 § kommunallagen	5
6 kap 30 § kommunallagen	5
6 kap 31 § kommunallagen	6
Kommunfullmäktige	6
5 kap 47 § kommunallagen	6
Anställda	7
7 kap 4 § kommunallagen	7
Personalföreträdare	7
7 kap 17 §	7
Upphävande av beslut på grund av jäv	8
13 kap 8 § kommunallagen	8
Tjänstgöring kopplat till jäv	8
5 kap 18 §	8
5 kap 46 §	8
5 kap 48 §	8

Kommunstyrelsen och övriga nämnder

6 kap 28 § kommunallagen

En förtroendevald är jävig om:

1. Saken angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde själv eller någon närstående.
(Sakägar-, intresse-, och släktskapsjäv)
2. Han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång.
(Ställföreträdarjäv)
3. Ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till.
(Tillsynsjäv)
4. Han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken.
(Ombudsjäv)
5. Det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet. (Delikatessjäv)

En förtroendevald anses jävig om han eller hon uppfyller någon av de fem ovensåttende jävsgrunderna. Ibland kan flera jävsgrunder bli aktuella i samma situation.

Sakägar-, intresse-, och släktskapsjäv

Sakägar-, intresse-, och släktskapsjäv innebär att en förtroendevald är jävig om saken angår honom eller henne eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde. Med "saken angår" avses de fall då den förtroendevalde av olika skäl har ett sådant av rättsordningen erkänt intresse i saken att denne rättsligt är, eller kan uppträda, som part. Den omständigheten att den förtroendevalde generellt har ett allmänintresse i saken, som till exempel samhällsmedlem, anses inte utgöra jäv. Person som har ställning som intresserepresentant anses inte heller jävig i de ärenden som rör intresset i fråga. Intressejäv kan, beroende på ägarandel och ärendets betydelse för bolaget, finnas om en förtroendevald äger aktier i ett bolag som är part i ett ärende.

Aktuell punkt omfattar även de situationer då saken berör eller kan medföra nytta för någon närstående till den förtroendevalde. I aktuell punkt räknas en rad exempel upp som omfattas av närståendebegreppet. Även andra personer än de som räknas upp i punkten kan alltså anses utgöra närstående och något krav på släktskap anses inte finnas.

Ställföreträdarjäv

Om den förtroendevalde eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår, eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång, anses jäv föreligga. Med ”ställföreträdare” avses bland annat då någon är förvaltare, god man åt någon eller då någon har rätt att företräda en viss organisation såsom till exempel firmatecknare eller vd. Vem som har ställning som ställföreträdare avgörs ytterst av civil- och associationsrättslig lagstiftning, bland annat avtalslagen och aktiebolagslagen.

Tillsynsjäv

En förtroendevald anses jävig om han eller hon deltar i handläggningen av ett ärende som rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som hen själv är knuten till. Aktuell punkt omfattar all slags kommunal tillsyn över verksamheter som kommunen själv bedriver. Med ”knuten till” avses även de situationer då en förtroendevald deltar vid handläggningen av ett tillsynsärende avseende en verksamhet som han eller hon är ansvarig för men som han eller hon ännu inte har tagit befattning med, till exempel då en ny nämndledamot påbörjar sin tjänstgöring i en nämnd med ansvar för både drift och tillsyn.

Ombudsjäv

En förtroendevald som fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i en sak som sedan handläggs av nämnden anses jävig. Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas då en förtroendevald eller anställd som serviceåtgärd och med anledning av sitt uppdrag respektive sin anställning lämnat viss hjälp till den som saken berör.

Delikatessjäv

En förtroendevald anses jävig om det av något annat skäl än ovan angivna finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för han eller hennes opartiskhet. Bestämmelsen är således något av en generalklausul som kan tillämpas då det finns någon annan särskild omständighet, det vill säga något mer påtagligt, som är ägnad att rubba förtroendet för opartiskhet. Exempel på sådana särskilda omständigheter är till exempel:

- Då en förtroendevald är styrelseledamot i en organisation som berörs av ärendet.
- Då en förtroendevald är uppenbar vän eller ovän med en person som omfattas av ärendet
- Då en förtroendevald är anställd av, eller lyder under den, som ärendet berör.

Det kan noteras att det av 3 § förvaltningslagen framgår att om en annan lag eller förordning innehåller bestämmelser som avviker från vad som sägs i förvaltningslagen

så ska dessa gälla istället. Detta innebär att förvaltningslagens bestämmelser avseende jäv inte ska tillämpas i kommunala sammanhang. Bestämmelserna om jäv är dock i många delar likalydande och förvaltningslagens bestämmelser har agerat förebild för kommunallagens bestämmelser.

6 kap 29 § kommunallagen

Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse ska nämnden bortse från jäv.

Även om jäv skulle föreligga i viss situation så ska detta, om frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse, inte leda till några konsekvenser.

Bedömningen av när det går att bortse från jäv ska bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Som exempel på då jäv kan bortses från kan nämnas jäv i ärende är av ren informationskaraktär.

Bestämmelsen ska dock tillämpas med stor restriktivitet.

6 kap 30 § kommunallagen

En förtroendevald som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Den förtroendevalde får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

Den som känner till omständigheter som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne ska självmant uppge detta.

Har det uppkommit en fråga om jäv mot en förtroendevald och har någon annan inte trätt i dennes ställe ska nämnden snarast besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om nämnden annars inte är beslutsför och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.

Första stycket

En förtroendevald som är jävig får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Trots att en förtroendevald är jävig får denne dock vidta sådana åtgärder, även fatta beslut, som någon annan inte kan vidta utan olämpligt uppskov. Vid bedömningen av om det finns förutsättningar för att den jävige omfattas av detta undantag ska hänsyn tas till sakfrågans beskaffenhet, åtgärdens natur och kravet på snabbhet och effektivitet.

Bedömningen av när åtgärder kan vidtas trots förekomsten av jäv ska vara restriktiv. I praktiken kan undantaget endast tillämpas då nämnden inte är beslutsför utan den jävige eller om det inte finns någon annan som kan fatta beslutet.

Andra stycket

Den förtroendevalde som känner till omständigheter som skulle kunna antas utgöra jäv är skyldig att självmant anmäla detta. Sådan anmälan kan ske antingen vid sammanträdet eller till ordföranden innan sammanträdet.

Tredje stycket

I normalfallet får antas att jävsfrågan löser sig på frivillig väg genom att den jävige avstår från att delta i handläggningen av ärendet. Om frågan inte löses på frivillig väg måste dock nämnden snarast fatta ett formellt beslut i jävsfrågan. Som utgångspunkt får den som jävsfrågan avser inte delta i handläggningen av frågan om jäv ska anses föreligga eller inte. Om nämnden inte är beslutsför utan den som jävsfrågan avser och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov får denne dock delta i handläggningen. I normalfallet kan dock oftast en ersättare kallas in.

Nämndens beslut i jävsfrågan kan endast överklagas i samband med överklagandet av beslutet i ärendet. (KL 6 kap 32 §).

6 kap 31 § kommunallagen

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 5 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Den som handlägger ärende hos en nämnd ska inte heller anses jävig enligt 28 § 5 kap enbart på grund av att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos annan nämnd.

Kommunfullmäktige

5 kap 47 § kommunallagen

En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående.

I fråga om jäv för fullmäktigeledamöter ska 6 kap 30 § andra och tredje styckena tillämpas. Vid fullmäktiges beslut i fråga om jäv gäller 6 kap.

En förtroendevald i fullmäktige är jävig om:

- Saken angår hen själv, d.v.s. om hen intar ställning som part eller har sådant intresse som grundar besvär rätt (Sakägarjäv)
- Ärendets utgång kan väntas innebära synnerlig nytta eller skada för hen själv (Intressejäv)
- Om ärendet personligen rör hen själv eller någon som tillhör hens familj, släkt eller närstående (Släktskapsjäv)

I aktuell bestämmelse regleras grunderna för jäv för fullmäktigeledamöter.

Med jäv avses att en person har ett sådant förhållande till saken eller parterna att det kan äventyra dennes opartiskhet vid behandlingen av ett visst ärende.

En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen berör denne eller någon närstående. Med handläggning avses både överläggning och beslutet i ärende. Med ”ärende som personligen rör ledamoten själv (...) eller (...) annan närstående” avses ärenden som berör ledamoten eller någon närstående som individ snarare än som del av ett kollektiv. Ofta får den som har ett ekonomiskt intresse i visst ärende anses vara berörd men även den som endast har ett personligt intresse i ärendet kan, i vart fall om det är mycket tydligt, anses vara berörd. Den som är styrelseledamot, chef eller äger andelar i ett bolag som omfattas av ärendet kan också anses berörd. Även den som äger mark som omfattas av ärendet kan anses berörd.

Att frågan ska beröra ledamoten eller dennes anhörige personligen och inte som kollektiv kan exemplifieras genom den omständigheten att fullmäktige kan besluta om arvoden till samtliga förtroendevalda medan styrelsens ordförande bör bedömas som jävig i ärendet om arvode till uppdraget som ordföranden. Ledamöter är inte jäviga vid deltagande i val inom fullmäktige även om det föreslås att de ska väljas till ett uppdrag.

I bestämmelsens första mening exemplifieras vad som bland annat kan anses innefattas i begreppet ”närstående”. Begreppet ”sambo” knyter an till dess definition i sambolagen. I övrigt får vem som är att anse som närstående avgöras i det enskilda fallet.

Det innebär att den ledamot som är jävig enligt denna bestämmelse är skyldig att självmant anmäla detta till ordföranden. Om fråga om jäv uppkommit kan fullmäktige även besluta i frågan.

Den jävige får inte delta i handläggningen av ärendet. Detta innebär i praktiken att hen bör lämna sin ordinarie plats. Då sammanträden i fullmäktige är offentliga, behöver ledamoten dock inte fysiskt lämna möteslokalen men bör lämna sin plats och sätta sig på åhörarpå plats. I protokollet bör anges att ledamoten anmält jäv.

Anställda

7 kap 4 § kommunallagen

I fråga om jäv för de anställda ska bestämmelserna i 6 ka. 28-32 §§ tillämpas.

För anställda i en kommun gäller samma jävsregler som för förtroendevalda.

Personalföreträdare

7 kap 17 §

I fråga om jäv för personalföreträdare i nämnden ska bestämmelserna i 6 kap 28-32 §§ tillämpas. Personalföreträdaren ska dock inte anses jävig enligt 6 ka. 28 § 5 enbart på grund av att han eller hon:

- Är förtroendeman eller funktionär hos en arbetstagarorganisation som har intresse att bevaka i ärendet.

- Har företrätt organisationen som förtroendeman eller funktionär i en sådan förhandling i ärendet som har ägt rum enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet.

Upphävande av beslut på grund av jäv

13 kap 8 § kommunallagen

Om ett fel har saknat betydelse för ärendets utgång behöver beslutet inte upphävas. Detsamma gäller om beslutet har förlorat sin betydelse till följd av senare inträffade förhållanden.

En domstol kan avstå från att upphäva ett felaktigt beslut om felet har saknat betydelse för ärendets utgång. Ett ärende som innehåller betydelselösa fel behöver alltså inte upphävas. En jävssituation som uppenbarligen saknat betydelse för ärendets utgång anses t.ex. inte innebära att beslutet behöver upphävas.

I normalfallet får dock antas att det endast sällan är så att en jävssituation uppenbart saknat betydelse då en jävig person oftast får antas påverka utgången av ärendet genom sin närvaro och sitt agerande vid det sammanträde då beslutet togs.

Tjänstgöring kopplat till jäv

5 kap 18 §

En ersättare som avbryter tjänstgöringen på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

5 kap 46 §

Om en ledamot är jävig i ett ärende och detta leder till att närvarokravet (minst hälften av ledamöterna i fullmäktige) enligt kommunallagen inte är uppfyllt för detta ärende får ärendet ändå handläggas.

5 kap 48 §

Den som är redovisningsskyldig till kommunen får inte delta i handläggningen av ärenden om ansvarsfrihet för verksamheten. (Gäller nämnd & nämndsledamöter).